

arkivhandlingar med viktig metadata.

Crowdsourcing kan användas för olika typer av arkivmaterial: för foton, för registerartad information, för transkribering av handlingar etcetera. Crowdsourcing skulle nog kunna ses som ett utslag av, för att tala med framtidsanalytikern Troed Troedsson, det "kunskapsunderläge" som arkiven och kulturinstitutionerna har hamnat i. Kultursektorn har traditionellt sett varit inriktad på att föra ut information och upplevelser till folket. Nu måste man istället koncentrera sig på att få in det som händer där ute. Utanför arkivinstitutionerna skapas som aldrig förr olika nätverk för arkiv användarna. Brukarna sitter ofta inne med större kunskaper, inom sina givna områden, än vad personalen på arkiven gör. Det är inte konstigt att det är så.

Att låta användarna få tagga och registrera arkivhandlingar genom crowdsourcing blir ett sätt att ta tillvara på denna unika kunskap. Arkiven blir mer och mer beroende av samspelen med sina brukare. Överlag är det imponerande hur mycket tid som arkivens användare är beredda att lägga ner på sådana insatser, och hur många människor som är villiga att delta. I projektet att indexera de 132 miljoner namnen i 1940 års amerikanska folkräkning deltog 150 000 personer. Arbetet tog bara fyra månader att slutföra. Då arkiven ännu hade ett kunskapsövertag, enligt Troedsson, var deras lokaler givna mötesplatser. Nu träffas man istället i andra sammanhang, vanligtvis på nätet, genom till exempel sociala medier.

FÖR ATT TA DEL av nydanande metoder för interaktion med brukarna och för ett ökat användande av arkiven, med webben som verktyg, gjorde jag en studieresa till USA i somras. Resan bekostades genom ett stipendium från 1976 års fond för personutbyte mellan Sverige och Förenta staterna, vilken administreras av Svenska Institutet. Årets stipendium tilldelades

två sökande från Sverige. Stipendiet möjliggjorde en två veckor lång studie till olika arkiv längs amerikanska östkusten. Fem institutioner besöktes. De varierade i storlek och skulle i möjligaste mån representera olika amerikanska samhällssektorer och geografiska områden. Förutom stadsarkivet i New York, Rockefellerarkivet utanför New York City samt ett arkiv i Miami, Florida, besöktes också två institutioner i Washington, D.C.: Först Nationalarkivets, NARA (National Archives and Records Administration), båda filialer i centrala Washington, D.C. och i College Park (Maryland) utanför staden. Sedan Library of Congress, världens största bibliotek, beläget alldeles intill kongressbyggnaden "The Capitol". Reflektioner från resans första del, från arkivbesöken i New York, finns återgivna i senaste numret av Den lille fascikeln (2013:1).

USA ÄR ETT föregångsland inom crowdsourcing. Nationalarkivet och Library of Congress tillhör de institutioner vilka har arbetat mest inom detta område. President Obama ställde år 2009 ett krav på ökad öppenhet hos myndigheterna ("Open Government") och för att efterkomma detta krav lanserade NARA projektet "Citizen Archivist", med "Citizen Archivist Dashboard" som huvudportal: <http://www.archives.gov/citizen-archivist/>. Portalen togs i bruk förra året, och här finns olika möjligheter för användarna att tagga bilder, transkribera dokument i olika svårighetsgrader samt att ladda upp bilder av arkivhandlingar som de själva har fotograferat. Antalet digitaliserade dokument bland Nationalarkivets totalt tolv miljarder handlingar växer ideligen och är nu uppe i 150 miljoner sidor. Bland det som slår en är hur lätt det är att delta i dessa projekt. Flickr är ett ofta använt verktyg för taggning hos NARA, liksom hos flera andra kulturarvsinstitutioner. Många idag mycket utvecklade crowdsourcingprojekt har tagit sin början på just Flickr.

ETT UPPMÄRKSAMMAT projekt, där Flickr används, är identifieringen av de foton hos Library of Congress, vilka föreställer soldater i amerikanska inbördeskriget (1861-1865). Kärnan i fotosamlingen består av de drygt 700 ambrotyper och tintyper, vilka nyligen donerades av familjen Liljenquist. Historiens vingslag känns här ovanligt nära när man tittar igenom dessa bilder. Många av soldaterna har kunnat identifieras, även om merparten av dessa pojkar och män som tog värvning i nord- och sydstatsarméerna för 150 år sedan kanske för alltid kommer att förbli anonyma.

FÖRDELARNA med crowdsourcing är som sagt många, men det finns också flera svårigheter. En fråga som inställer sig är hur metadatan ska förvaltas och långsiktigt bevaras. Detta är ett dilemma som är typiskt för alla webbplatser. Vad händer med informationen när webbplatserna försvinner? Hos NARA finns dock en genomtänkt strategi även för detta. Metadatan integreras tillsammans med de digitaliserade handlingarna i beståndskatalogen, som är tillgänglig på nätet. I katalogen görs det tydligt när metadatan har tillförts av allmänheten genom crowdsourcing.

VIDARE HAR KVALITETEN i det som registreras ifrågasatts, och problemen att uppdatera/ersätta felaktig information med korrigerade uppgifter uppmärksammas. Trots det tycks crowdsourcing vara en metod som har kommit för att stanna. Den har öppnat hittills oändade möjligheter. Alla inblandade parter är verkligen vinnare. Regelbundna utvärderingar får ge svar på frågan vad som kan göras bättre. I projektet YEAH (You! Enhance Access to History) vid Luleå tekniska universitet har en studie i detta gjorts: http://pure.ltu.se/portal/files/41945412/YEAH-1version_1_0_final.pdf. Rapporten är väl värd att läsa. Ställ dig samtidigt gärna frågan om crowdsourcing kan vara något även för ditt arkiv! ✕